

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in not more than two sentences. 20
- 1) What is the object of Industrial Dispute Act, 1947
 - 2) What are the benefits given to a protected workman?
 - 3) State Duties of Labour Court under MRTU & PULP Act, 1971
 - 4) What is the minimum and maximum number of protected workmen in an industrial establishment?
 - 5) Give any two misconduct on the part of workman under Standing Orders.
 - 6) What is an occupational disease?
 - 7) Explain the concept of accident resulting in injury arising out of and in the course of employment.
 - 8) Define Lay-Off under the I.D. Act, 1947
 - 9) Two powers of Commissioner under E.C. Act, 1923
 - 10) What is Model Standing Order under IESO Act, 1946?
2. Short notes (any four) 20
- 1) Triple Test under the I.D. Act, 1947
 - 2) Rights of unrecognized Trade Union under MRTU & PULP Act, 1971
 - 3) Payments of Subsistence Allowance
 - 4) Notice of Change
 - 5) Closure of an undertaking
 - 6) Award
3. Solve (any two) 12
1. A Bank gave a contract to build a building. A workman got injured during the construction of the building.
 - a. Is the Bank liable? Give reasons.
 - b. What are the remedies available to the injured workman?

2. An employer makes an application for amendments to model standing orders to the Certifying officer. After hearing the employer & workmen he passes an order. The workmen are not satisfied with the order of the certifying officer.
 - a. What is the remedy available to the workmen?
 - b. What is the time limit within which the workmen must avail of the said remedy?
3. a. The Industrial Court granted recognition to the Indian Worker's Association as a recognized union. But Bhartiya Kamgar Sena has more membership than the Indian Worker's association. What is the remedy available to the Bhartiya Kamgar Sena?
 - b. Kamgar Utsav Sabha a recognized union assisted illegal strike in ABC undertaking and applied for seeking recognition in XYZ undertaking. Whether Kamgar Utsav Sabha will get recognition in XYZ undertaking? Why?

4. Attempt (any four)

48

- 1) Define workman and state who are not workman under the I.D. Act, 1947
- 2) Discuss Unfair Labour Practices on the part of employer & trade union. Explain the procedure for filing complaint against unfair labour practices under MRTU & PULP Act, 1971
- 3) What is Collective Bargaining? Explain its various types along with its merits & demerits?
- 4) What are Standing Orders? Explain the procedure for display of the Standing Orders in an industrial establishment?
- 5) Define Industrial Dispute? Whether an individual workman's dispute can become an industrial dispute? Explain.
- 6) Explain the various Authorities under the I.D. Act, 1947.

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. २०
१. औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ चा उद्देश काय आहे?
 २. संरक्षित कामगारांना काय फायदे दिलेले आहेत?
 ३. एम.आर.टी.यु. आणि पी.यु.एल.पी कायद्यांतर्गत कामगार न्यायालयाची कर्तव्ये सांगा.
 ४. औद्योगिक आस्थापनेमध्ये कमीत कमी आणि जास्तीत जास्त संरक्षित कामगारांची संख्या काय असते?
 ५. स्थायी आदेशाप्रमाणे (standing order) कामगाराकडून होणारे दोन गैरवर्तने सांगा.
 ६. 'व्यवसायजन्य रोग' काय आहे?
 ७. 'कामाच्या वेळेत' आणि 'कामाशी निगडित वेळेत अपघातामुळे इजा पोहोचणे' ही संज्ञा कामगार भरपाई कायद्यांतर्गत स्पष्ट करा.
 ८. औद्योगिक विवाद कायद्यांतर्गत 'कामबंदी' (Lay-Off) ची व्याख्या लिहा.
 ९. कामगार भरपाई कायदा १९२३ अन्वये आयुक्तांचे दोन अधिकार (power)
 १०. आय.इ.एस.ओ. प्रमाणे नमुना स्थायी आदेश काय आहे?
२. टिपा लिहा. (कोणतेही चार) २०
१. औद्योगिक विवाद कायद्यान्वये तिहेरी कसोटी
 २. एम.आर.टी.यु. आणि पी.यु.एल.पी. प्रमाणे अमान्यताप्राप्त कामगार संघटनेचे अधिकार
 ३. निर्वाह भत्ता प्रदान
 ४. बदलाची सूचना
 ५. औद्योगिक आस्थापनेतील बंद
 ६. निवाडा (Award)
३. सोडवा. (कोणतेही दोन) १२
१. बँकेने इमारत बांधण्याचा करार दिला. बांधकाम चालू असताना एक कामगार जखमी झाला.
अ. बँक जबाबदार आहे का? कारण द्या.
ब. जखमी झालेल्या कामगाराला काय पर्याय उपलब्ध आहेत?

२. नियोक्त्याने (employer) नमुना स्थायी आदेशात सुधारणा करण्यासाठी प्रमाणिकरण अधिकाऱ्याकडे अर्ज केला. नियोक्ता आणि कामगार यांची बाजू ऐकल्यानंतर आदेश पारित केला. प्रमाणिकरण अधिकाऱ्याने पारित केलेल्या आदेशाने कामगार समाधानी झाले नाहीत.
- अ. कामगारांना काय पर्याय उपलब्ध आहेत?
- ब. उपलब्ध पर्याय मिळविण्यासाठी वेळेचे काय बंधन आहे?
३. अ. औद्योगिक न्यायालयाने इंडियन वर्कर्स असोसिएशनला अधिकृत कामगार संघटना म्हणून मान्यता दिली. परंतु 'भारतीय कामगार सेना' या संघटनेकडे जास्त सभासदस्यत्व आहे. 'भारतीय कामगार सेनेकडे काय पर्याय उपलब्ध आहे'?
- ब. कामगार उत्सव सभा या मान्यताप्राप्त कामगार संघटनेने अबक आस्थापनेत बेकायदेशीर संपाला सहाय्य केले आणि एक्सवायझेड आस्थापनेत मान्यताप्राप्त होण्यासाठी अर्ज केला. कामगार उत्सव सभा या संघटनेस मान्यता मिळेल का?

४. सोडवा. (कोणतेही चार)

४८

१. औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ अन्वये कामगार या संकल्पनेची व्याख्या लिहा. कोण कामगार नसतो ते लिहा.
२. नियोक्ता आणि कामगार संघटनेकडून होणाऱ्या अनुचित कामगार प्रथांची चर्चा करा. एमआरटीयू आणि पीयुएलपी कायदा १९७१ अन्वये अनुचित कामगार प्रथांविरुद्ध तक्रार नोंदविण्याच्या प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण करा.
३. सामुदायिक वाटाघाटी म्हणजे काय? त्याचे विविध प्रकार गुणावगुण सहित स्पष्ट करा.
४. स्थायी आदेश काय आहेत? औद्योगिक आस्थापनांमध्ये स्थायी आदेश प्रदर्शित करण्याच्या प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण द्या?
५. औद्योगिक विवाद पारिभाषित करा. एखादा कामगाराचा वैयक्तिक विवाद औद्योगिक वाद होऊ शकतो का? स्पष्ट करा.
६. औद्योगिक विवाद कायदा १९४७ प्रमाणे विविध प्राधिकरणाचे स्पष्टीकरण द्या.
